

І. І. Пащенко, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри публічно-правових дисциплін Вінницького державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
ORCID: 0000-0002-3056-5438

РОЛЬ СУДОВИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА УТВЕРДЖЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Особливу увагу крізь призму сучасних євроінтеграційних напрямків у правовому полі приділено дієвому реформуванню з поетапним удосконаленням вітчизняної антикорупційної політики, що реалізується системою судових і правоохоронних органів України. Ефективність нормативно-правового регулювання узгодженості процедур виявлення, розслідування й судового розгляду корупційних правопорушень на практиці між превентивною, слідчо-прокурорською та судовою ланками, має вагоме значення для подальшого вдосконалення механізмів протидії корупції та розвитку антикорупційної правосвідомості.

Беручи за основу чинне законодавство України у галузі протидії корупційним діям, а саме: положення Закону України «Про запобігання корупції», Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки, а також сукупність емпіричних даних судової статистики та сучасних міжнародно-правових оцінок розкрито еволюцію інституційної системи протидії корупції – від несистемної моделі до сучасної інституційної системи протидії корупції.

Виокремлено нормативно-правовий статус і основні напрями реалізації повноважень НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції) як спеціально уповноваженого органу у сфері запобігання корупції, НАБУ (Національне антикорупційне бюро України), до компетенції якого належить обов'язок із здійснення професійного досудового розслідування корупційних правопорушень кримінального характеру, учинених високопосадовцями, Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) – як орган, діяльність якого спрямована на здійснення процесуального керівництва під час досудового розслідування в межах кримінального провадження відповідно, що належать до компетенції НАБУ, Вищого антикорупційного суду (ВАКС) як спеціалізованого судового органу, діяльність якого спрямована на розгляд специфічних корупційних проваджень, а також на перелік цивільних справ про визнання активів необґрунтованими з подальшим їх стягненням в дохід держави, а також Державного бюро розслідувань (ДБР), органів прокуратури, Національної поліції України та судів загальної юрисдикції як суб'єктів, що забезпечують поетапність під час реалізації досудового розслідування, належного підтримання публічного обвинувачення та якісного здійснення правосуддя.

Акцентовано увагу на актуальні проблеми із збереження колізії та неузгодженості кримінально-правового та кримінального процесуального регулювання, варіативності судової практики, недостатності кадрових й ресурсних потенційних можливостей, а також наявність досить суттєвих ризиків із зовнішнього втручання у незалежну діяльність спеціалізованих інституцій незважаючи на зміцнення інституційної спроможності сучасної системи антикорупційних органів.

Доведено, що вектор з подальшого ефективного реформування інституційного механізму запобігання та протидії корупції має бути спрямований в бік удосконалення законодавчої бази шляхом усунення неузгодженостей у визначенні підслідності, розвиток механізмів посиленого виявлення, максимального відсотку повернення активів й захисту викривачів відповідно, а також на зміцнення принципів законності та верховенства права як термінової передумови їх практичного втілення та подальшої гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими нормативно-правовими стандартами.

Отже, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю комплексного вдосконалення правових та організаційних засад діяльності судових і правоохоронних органів України у галузі реалізації антикорупційної політики, наявністю окремих прогалин, колізій і неузгодженостей у механізмі нормативно-правового регулювання, а також актуальною потребою подальшої гармонізації сучасного вітчизняного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами у галузі запобігання та протидії корупції.

Ключові слова: нормативно-правові засади, судових механізмів притягнення до відповідальності, державна антикорупційна політика, адміністративно-правове забезпечення, верховенство права.

I. I. Pashchenko. The role of the judicial and law enforcement authorities of Ukraine in implementing anti-corruption policy and upholding the rule of law

Particular attention, through the prism of contemporary European integration trends in the legal sphere, is paid to effective reform and the gradual improvement of Ukraine's national anti-corruption policy, implemented through the system of judicial and law enforcement authorities. The effectiveness of the legal and regulatory framework governing the coordination of procedures for detecting, investigating, and adjudicating corruption-related offences in practice among preventive, investigative

© І. І. Пащенко, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

and prosecutorial, and judicial bodies is of considerable importance for the further improvement of anti-corruption mechanisms and the development of anti-corruption legal awareness.

Based on the current legislation of Ukraine in the field of combating corruption, namely the provisions of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" and the Anti-Corruption Strategy for 2021–2025, as well as a body of empirical data derived from judicial statistics and contemporary international legal assessments, the evolution of the institutional anti-corruption system is examined – from a fragmented model to the modern institutional framework for combating corruption.

The legal status and principal areas of competence of the National Agency on Corruption Prevention (NACP), as a specially authorised body in the field of corruption prevention, have been outlined. The study also examines the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine (NABU), which is responsible for conducting professional pre-trial investigations into corruption-related criminal offences committed by high-ranking officials; the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office (SAPO), whose activities are aimed at providing procedural guidance during pre-trial investigations in criminal proceedings falling within NABU's jurisdiction; and the High Anti-Corruption Court (HACC), as a specialised judicial body responsible for adjudicating specific categories of corruption-related proceedings, as well as civil cases concerning the recognition of assets as unjustified and their subsequent forfeiture to the state. Particular attention is also given to the State Bureau of Investigation (SBI), the prosecution authorities, the National Police of Ukraine, and courts of general jurisdiction as entities that ensure the successive implementation of pre-trial investigations, the proper conduct of public prosecution, and the effective administration of justice.

Attention is focused on the current challenges arising from persistent conflicts and inconsistencies in criminal law and criminal procedural regulation, variations in judicial practice, insufficient human and resource capacity, as well as the existence of significant risks of external interference in the independent activities of specialised institutions, despite the strengthening of the institutional capacity of the modern anti-corruption system.

It has been established that the further effective reform of the institutional mechanism for preventing and combating corruption should be directed towards improving the legislative framework by eliminating inconsistencies in determining investigative jurisdiction, developing mechanisms for enhanced detection of corruption offences, maximising asset recovery, and ensuring the protection of whistleblowers. Particular emphasis should also be placed on strengthening the principles of legality and the rule of law as essential prerequisites for the practical implementation of these measures and the further harmonisation of national legislation with European legal standards.

Thus, the relevance of the research topic is determined by the need for the comprehensive improvement of the legal and organisational foundations governing the activities of Ukraine's judicial and law enforcement authorities in implementing anti-corruption policy, the existence of certain gaps, legal conflicts, and inconsistencies in the regulatory framework, as well as the pressing need for the further harmonisation of contemporary national legislation with international and European standards in the field of preventing and combating corruption.

Key words: legal and regulatory framework, judicial mechanisms for holding offenders accountable, state anti-corruption policy, administrative and legal support, rule of law, anti-corruption legal awareness.

Постановка проблеми. Беручи до уваги наявність сучасних реалій, пов'язаних з повномасштабним вторгненням в Україну та подальшою необхідністю повного забезпечення ефективного функціонування національних установ в умовах воєнного часу, мусимо констатувати, що українська система запобігання та протидії корупції продовжує функціонувати в нестабільних умовах вагомих внутрішніх і зовнішніх викликів. Незважаючи на поступове формування специфічного антикорупційного механізму, актуальною залишається проблематика нормативно-правового забезпечення, розмежування компетенцій та рівнів підслідності, майбутньої чіткої узгодженості функціонування уповноважених органів, кадрового й ресурсного забезпечення з паралельним гарантуванням адміністративної незалежності вищевказаних суб'єктів [1]. Зазначене зумовлює актуальність в процесі реформування через ефективне вдосконалення адміністративно-правових та організаційних засад функціонування судових і правоохоронних органів України з пристосуванням до світових стандартів у галузі запобігання і протидії корупції.

Виділення не вирішених раніше частин **загальної проблеми.** Відповідно до нижчепроведеного огляду літератури, можна виокремити кілька нерозглянутих частин загальної проблеми.

По-перше, переважна більшість наукових досліджень зосереджена на правовій регламентації взаємодії між превентивною, правоохоронною, прокурорською та судовою ланками, тоді як питання подальшого ефективного поетапного вдосконалення механізмів координації діяльності уповноважених специфічних суб'єктів, усунення законодавчих прогалин, зміцнення інституційної незалежності спеціалізованих антикорупційних органів, а також забезпечення стабільності та інтегрованої у міжнародний правовий простір правозастосовної та судової практики залишаються недостатньо дослідженими.

По-друге, недостатньо дослідженими залишаються системні проблеми у функціонуванні судових і правоохоронних органів у галузі реалізації національних антикорупційних напрямків, пов'язаних з недосконалістю самого механізму нормативно-правового забезпечення діяльності судових і правоохоронних органів у сфері реалізації державної антикорупційної політики, на що вказують, перш за все: надмірний перелік прогалин і колізій у нормативно-правовому регулюванні, неоднозначне тлумаченням індивідуальних з специфічних норм, невідпрацьована система координації спільної взаємодії компетентних органів, обмеженість кадрового та ресурсного потенціалу.

По-третє, недостатньо систематизованим залишається перелік актуальних проблемних питань, пов'язаних із подальшою інтеграцією національного законодавства до світових стандартів у сфері нормативно-правового забезпечення діяльності судових і правоохоронних органів України під час реалізації національної антикорупційної політики та утвердження принципу верховенства права.

Отже, потенційний внесок нашого дослідження полягає в тому, щоб всебічно дослідити перелік вищезазначених питань, одночасно акцентуючи увагу на розширенні рекомендаційних напрямків з метою покращення функціонування нормативно-правового забезпечення діяльності судових і правоохоронних органів України у сфері реалізації державної антикорупційної політики та утвердження принципу верховенства права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальну проблематику з подальшої реалізації національної антикорупційної політики, функціонування судових і правоохоронних органів України з подальшим відповідним затвердженням напрямків верховенства права висвітлювали у власних наукових розробках відповідні вчені-правники: М. Хавронюк, О. Бусол [2], А. Гриценко, М. Мельник [3], Л. Шостко, О. Костенко [4], О. Павлюк [5].

Теоретичні та практичні аспекти формування й реалізації антикорупційної політики України, функціонування спеціалізованих антикорупційних інституцій, а також діяльності судових і правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії корупції досліджували В. Дем'янчук, К. Ростовська, Б. Головкін, Н. Сметаніна, Д. Мельник, Є. Зозуля, І. О. Калугіна, О. О. Кравчук та інші науковці. У їхніх працях висвітлено адміністративно-правові засади державної антикорупційної політики, механізми запобігання корупції, особливості становлення антикорупційної системи та антикорупційної юстиції, а також актуальні напрями вдосконалення діяльності відповідних державних інституцій.

Водночас наукове опрацювання зазначеної проблематики залишається недостатньо завершеним, адже переважна більшість робіт вищевказаних авторів зосереджується або на специфічній діяльності в даній галузі органів (НАБУ, НАЗК, ВАКС), або на дослідженні загальноприйнятих закономірностей розповсюдження корупційних діянь в якості суспільно-правового явища, що зумовлює необхідність подальшого її дослідження.

Метою дослідження є всебічний аналіз ролі судових та правоохоронних органів України під час реалізації національної антикорупційної політики, оцінка ефективності їх функціонування в нелегких умовах сучасних викликів з подальшим обґрунтуванням пропозицій щодо поетапного вдосконалення механізму нормативно-правового забезпечення й практичних аспектів запровадження відповідно до міжнародних стандартів.

За результатами проведеного дослідження виокремлено основні засади діяльності судових та правоохоронних органів України під час реалізації напрямків вітчизняної антикорупційної політики, окреслено перелік основних проблем адміністративно-правового регулювання їх специфічної діяльності з подальшим формулюванням пропозиції щодо реформування нормативно-правової бази й правозастосовної практики з подальшою метою забезпечення принципу верховенства права.

Виклад основного матеріалу. Питання протидії корупції в Україні перестало бути суто внутрішньою бюрократичною справою й перетворилося на індикатор дієздатності держави як такої. Ефективність судових та правоохоронних інституцій сьогодні оцінюється не кількістю відкритих проваджень, а спроможністю доводити резонансні справи до обвинувального вироку, що набрав законної сили. Саме розрив між стадією досудового розслідування та реальним покаранням залишається найвразливішою ланкою всієї антикорупційної архітектури.

Верховенство права в антикорупційному контексті означає передусім рівність суб'єктів перед законом незалежно від їхнього політичного чи майнового статусу. Показовою є проблема так званої вибіркової: коли переслідування сприймається суспільством не як застосування норми, а як інструмент політичної конкуренції. Довіра до інституцій руйнується не стільки безкарністю, скільки враженням, що покарання розподіляється за принципом лояльності, а не законності.

Одним із перспективних напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності судових та правоохоронних органів України у сфері реалізації державної антикорупційної політики є подальша покрокова робота над реформуванням законодавчого розгалуження їх компетенцій, виключення колізій у кваліфікації підслідності корупційних протиправних діянь, підсилення координації діяльності уповноважених органів з подальшим забезпеченням універсальності судової системної практики, спираючись на основні адміністративно-правові позиції Верховного Суду. Проте, аналізуючи глибше, приходимо до висновку, що роль суду тут є подвійною. З одного боку, він виступає останнім фільтром, що відсіює неякісно зібрані докази та захищає особу від свавілля обвинувачення. З іншого – суд зобов'язаний забезпечити невідворотність відповідальності, не перетворюючи процесуальні гарантії на механізм безкінечного затягування. Баланс між цими двома функціями визначає, чи сприймається правосуддя як справедливе, а не як формальне.

Окремої уваги потребує проблема суддівської доброчесності. Реформа, що передбачала перевірку суддів громадськими радами та міжнародними експертами, викликала гострий конфлікт між принципом незалежності судової влади та потребою її очищення. Тут виявляється фундаментальна напруга: не можна

утверджувати верховенство права руками інституції, чия власна легітимність ставиться під сумнів, але й не можна безкінечно очищати систему ззовні, не підриваючи її самостійності.

Правоохоронні органи в цьому механізмі виконують функцію, яка технічно є найскладнішою – виявлення латентних злочинів. Корупційні діяння за своєю природою не мають потерпілого, зацікавленого у розголосі, адже обидві сторони угоди отримують вигоду. Це змушує слідство спиратися на оперативні методи, аналітику фінансових потоків та інститут викривачів, ефективність захисту яких досі залишається радше декларативною, ніж практичною.

Взаємодія між органами розслідування та прокуратурою нерідко стає джерелом інституційного тертя. Конкуренція юрисдикцій, спори щодо підслідності та дублювання функцій уповільнюють процес і створюють простір для процесуальних маніпуляцій з боку захисту. Замість синергії система подеколи демонструє внутрішню фрагментацію, за якої відповідальність за кінцевий результат розмивається між кількома суб'єктами.

Здійснений аналіз уможливорює майбутній висновок про те, що сучасна інституційна модель протидії корупційним протиправним діям в державі протягом останніх воєнних років пройшла значний етап перетворень, а саме: від часткового реагування до формування специфічного механізму із органів у галузі запобігання та протидії корупції із розмежуванням компетенцій за функціональним спрямуванням між інституціями запобіжного, правоохоронного та судового характеру, а також з організаційно-управлінських інструментів, превентивних заходів та процедур, механізмів виявлення, припинення й розслідування корупційних правопорушень, судових механізмів притягнення до відповідальності, інформаційно-аналітичного забезпечення, механізмів громадського та міжнародного контролю. Започаткування діяльності та поетапний розвиток Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Вищого антикорупційного суду та Державного бюро розслідувань значно вплинули на зростання показника із підвищення реальної інституційної національної спроможності у напрямку вчасного попередження, викриття, якісного розслідування та об'єктивного судового розгляду протизаконних корупційних діянь, зокрема, скоєних службовими особами, що обіймають високі державні посади.

З подальшою ефективною метою запровадження національної антикорупційної політики в державі сформовано систему судових і правоохоронних органів, діяльність яких спрямована на запобігання, виявлення, припинення, розслідування корупційних протиправних діянь та запровадження об'єктивного правосуддя у даній підслідності справ. До основоположних суб'єктів відповідного механізму законодавець відносить: Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Вищий антикорупційний суд (ВАКС), Державне бюро розслідувань (ДБР), органи прокуратури, Національна поліція України та суди загальної юрисдикції.

Беручи до відома вищевикладене, національним законодавством окреслено перелік правових засад реалізації повноважень вищевказаних органів та диференційовано значний обсяг їх компетенції у галузі протидії протиправних діянь, пов'язаних з корупцією. Значну перевагу при цьому утворює комплексне реагування превентивної, правоохоронної, прокурорської та судової ланок, так як від результативності їхньої співпраці напряму залежить великий відсоток об'єктивності в розкритті корупційних протиправних діянь, якості вагової ланки досудового розслідування, кваліфіковане підтримання публічного обвинувачення та неупередженість судового провадження відповідно.

Необхідно підкреслити, що в інноваційних умовах вітчизняних інтеграційних процесів до Європейського Союзу та актуальності приведення норм вітчизняного права в даній галузі у відповідність до міжнародних і європейських антикорупційних стандартів специфічного напрямку набуває покрокова оптимізація законодавчого врегулювання функціонування судових і правоохоронних органів. Існування певної кількості відокремлених законодавчих прогалів, суперечностей у розподілі повноважень з подальшою відповідною підслідністю, низький рівень координаційних векторів між компетентними органами, недостатній рівень кадрового та ресурсного забезпечення, а також наявність ризиків з боку формуючих зовнішніх факторів, спрямованих на діяльність профільних антикорупційних органів, що в комплексі актуалізують необхідність покрокового реформування належного механізму правового та інституційного забезпечення. Ефективність реалізації зазначених реформ чинить прямо пропорційний вплив не тільки на підвищення відсотку ефективності реалізації національної антикорупційної стратегії, а й на утвердження засад правовладдя, покращення довіри соціуму до вітчизняних інституцій з подальшим інтеграційним процесом держави до міжнародного правового простору.

Законом «Про запобігання корупції» (2014 р.) створено Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) в якості вагового центрального органу виконавчої влади зі специфічним статусом. НАЗК відповідає за формування ефективної антикорупційної політики з подальшою розробкою антикорупційної стратегії й програм [8]. Додатково до його компетенції віднесено здійснення поглибленого аналізу із актуальною ситуацією з корупцією, розроблення та координації виконання Антикорупційної стратегії й відповідно Програми її реалізації; виявлення «корупційних норм» в нормативно-правовому полі; контроль

з дотримання обмежень щодо конфлікту інтересів і фінансування партій; перевірку декларації та фінансовий стан чиновників; адміністрування національних реєстрів [6]. НАЗК виконує моніторингову функцію з практичних аспектів дотримання адміністративно-правових заходів з наступним наданням методичної допомоги суб'єктам владних повноважень.

Особливе місце в правовому регулюванні посідає Закон «Про Національне антикорупційне бюро України» (2014 р., № 1698), який надав додаткові повноваження та закріпив статус НАБУ в якості національного правоохоронного органу зі специфічним статусом [12]. Відповідно до нього, на НАБУ покладено «попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень» у межах віднесених до його компетенції кримінальних проваджень [7]. Отже НАБУ проводить розслідування кримінальних правопорушень, учинених високопосадовцями, в тому числі й достатньо високого рівня влади. Закон на меті гарантувати законодавчо забезпечену незалежність керівника та законодавчі основи діяльності Бюро.

До нормативно-правового «каркасу» в даній галузі також належать Закони «Про Вищий антикорупційний суд» (2018 р., №2447-VIII) [8] та «Про прокуратуру» [9]. Вищий антикорупційний суд (ВАКС) є спеціалізованим судом, який здійснює судовий розгляд кримінальних правопорушень корупційного характеру та інші злочинні діяння, пов'язані з корупцією, в тому числі перелік справи, що відповідають незаконному збагаченню, із подальшим встановленням необґрунтованості активів та їх подальшим стягненням в дохід держави відповідно. Згідно встановлених норм законодавства судді ВАКС мають бути призначені на посаду на безстроковий термін, до досягнення ними віку 65 років, згідно із загальними конституційними нормами, що встановлюють правові засади діяльності суддів в державі. Створення спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП), у 2015 р. спрямовано на подальше ефективне забезпечення процесуального керівництва у справах, що віднесені до компетенції НАБУ.

Вищенаведений перелік оновленої законодавчої бази утворив сучасну структуру інституційного механізму протидії корупції, гармонізованої з положеннями Стратегії. Таким чином, Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки, що була покликана визначити основоположні засади вітчизняної антикорупційної політики у звітний період, закріпила основоположний принцип невідворотності відповідальності за корупційні протиправні діяння.

НАЗК належить до системи центральних органів виконавчої влади «наділений особливим правовим становищем», компетентним у сфері запобігання корупції [10; 11]. Серед його основоположних напрямків діяльності можна виокремити наступні: розробка і координація антикорупційної стратегії, аналіз корупційних ризиків, контроль обмежень щодо конфлікту інтересів та фінансування політичних партій, верифікація електронних декларацій публічних службовців, супровід системи захисту викривачів корупції тощо [12]. Варто відзначити ще додаткову функцію, а саме: НАЗК забезпечує функціонування Єдиного державного реєстру декларацій і Реєстр осіб, що були притягнуті до відповідальності за перелік власних корупційних діянь. Агентство має компетенцію у сфері проведення люстрації, здійснювати перевірочні заходи та професійну підготовку державних службовців відповідно.

НАБУ – національний правоохоронний орган «зі спеціальним статусом» для здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із високопосадовою корупцією [13]. Нормами права окреслена компетенція НАБУ в сфері протидії корупційним протиправним діянням, вчиненим особами, які займають найвищі посади в органах влади (держави чи локального значення), що можуть становити загрозу вітчизняній безпеці [14]. НАБУ функціонує під керівництвом директора, який може бути призначений за допомогою проведення конкурсу з участю європейських експертів, який наділений спеціальним нормативно-правовим статусом у частині гарантування незалежності.

Вектор стратегії розвитку Національного антикорупційного бюро України на 2025–2030 рр. спрямований в бік поетапного переходу з дати започаткування реалізації на практиці власних інституційних повноважень до моменту поглибленої практичної інновації розвитку з поетапним підвищенням власної результативності. Варто підкреслити: якщо протягом перших періодів функціонування НАБУ переваги його діяльності були спрямовані більше в бік започаткування адміністративної структури, та реалізації процедур досудового розслідування, основоположних важелів міжвідомчої співпраці з іншими суб'єктами антикорупційної діяльності, то реформований інноваційний цикл зорієнтований на суттєве підвищення показників інституційної спроможності, ідентифікація та мінімізація ризиків, розвиток внутрішніх систем контролю й інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки, а також на забезпечення узгодженості дій Бюро з внутрішньодержавними та європейськими антикорупційними стандартами.

Стратегічні напрями до 2030 р. прямо пропорційно вказують на пов'язану значимість НАБУ в межах розширеного контексту загальнодержавної безпеки, покрокового відновлення національних стандартів з поступовою інтеграційною політикою України до міжнародного правового простору. Цілеспрямованим вектором довгострокових цілей є розширення можливостей НАБУ у сфері якісного забезпечення належного проведення досудового розслідування корупційних протиправних діянь найвищої ланки, паралельно зосереджуючи власну компетентність корупцію у вищих ешелонах влади та ускладнених протиправних фінансово-економічних операціях, беручи до уваги іноземний компонент [15]. З цією метою узгоджено поетапне реформування нормативно-правової бази, подолання недоліків законодавчого регулювання, що стоять на

перешкоді до належного своєчасного проведенню розслідування, оптимізацію підслідних заходів із застосуванням інноваційних методик в процедурі пошуку, арешту, конфіскації з наступним поверненням активів відповідно. Основну увагу зосереджено на покроковому розвитку аналітичного напрямку в галузі досудового розслідування, а саме: удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення, надання додаткового доступу до переліку баз даних суміжних органів, використання стратегічного аналітичного підходу в якості інноваційного механізму викриття інституціоналізованих проявів корупції у ключових галузях економіки та сучасної системи публічної адміністрації [16].

Висновки. Результати проведеного дослідження підтверджують висновок про те, що інституційна модель запобігання та подолання корупційних проявів в державі за останні довоєнні роки, а також за сучасних складних умов зазнала принципових трансформаційних змін, а саме: від розрізнених заходів протидії – до формування специфічного антикорупційного механізму із якісним визначенням функціональних повноважень між превентивними, слідчо-прокурорськими та складовими судової системи. Формування та вдосконалення НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС та ДБР значно вплинули на підвищення інституційної спроможності України у частині досудового розслідування та судового провадження комплексних кримінальних проваджень у галузі корупції, у тому числі щодо осіб, які обіймають вищі державні посади.

Паралельно спостерігається перелік відповідних структурних труднощів: диференційованість судової практики у судах загальної юрисдикції, неузгодженості та недостатня врегульованість окремих положень кримінального й кримінального процесуального законодавства, нестача кадрових і ресурсних можливостей спеціалізованих органів з одночасною проблемою нерівномірного рівня доброчесності державних інституцій. Усунення виявлених недоліків зумовлює необхідність удосконалення наявної законодавчої бази та заходів щодо вдосконалення діяльності інституцій.

Отже, за результатами проведеного дослідження виокремлено основні засади діяльності судових та правоохоронних органів України під час реалізації напрямків вітчизняної антикорупційної політики, окреслено перелік основних проблем адміністративно-правового регулювання їх специфічної діяльності з подальшим формулюванням пропозиції щодо реформування нормативно-правової бази й правозастосовної практики з подальшою метою забезпечення принципу верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Аналіз інфраструктури антикорупційних органів України Transparency International Ukraine URL: <https://ti-ukraine.org/en/research/capable-effective-and-independent-analysis-of-anticorruption-agencies> (дата зверн. 12.07.2026).
2. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період : монографія. Київ : Ін Юре, 2014. 564 с.
3. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія. Київ : Юридична думка, 2004. 400 с.
4. Костенко О. М., Сірий М. І., Кваша О. О. та ін. Протидія злочинам у сфері службової діяльності (кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-процесуальні проблеми) : монографія / за заг. ред. О. М. Костенка. Київ : Наукова думка, 2014. 317 с.
5. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ). Історія створення, основні завдання та компетенція, особливості діяльності під час воєнного стану, нормативно-правова основа діяльності. Навчально-практичний посібник / укл.: Коропатнік І.М., Микитюк М.А., Павлюк О.О., Петков С.В. Київ. ВД «Професіонал». 2023. Вип. 06. Ч. 3. 566 с.
6. Про запобігання корупції»: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. Дата оновлення: 22.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>. (дата зверн. 08.07.2026).
7. EUACI. Independent Assessment of Anti-Corruption Institutions. 2023. URL: <https://euaci.eu>. (дата зверн. 14.07.2026).
8. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. Дата оновлення: 13.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>. (дата зверн. 05.07.2026).
9. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII // *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12. Дата оновлення: 15.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>. (дата зверн. 10.07.2026).
10. Стратегія розвитку Національного антикорупційного бюро України на 2025–2030 роки / НАБУ. Дата оновлення: 18.10.2024 р. URL: <https://nabu.gov.ua/about-the-bureau/zasadi-roboti/strategiia-rozvytku-nabu-na-2025-2030-roku>. (дата зверн. 12.07.2026).
11. Центр протидії корупції. Аналітичний огляд діяльності САП та НАБУ (2019–2023). URL: <https://antac.org.ua>. (дата зверн. 13.07.2026).
12. Звіт Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за 2023–2025 роки. URL: <https://gp.gov.ua/sap/publications> (дата зверн. 09.07.2026).

13. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051. Дата оновлення: 20.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>. (дата зверн. 15.07.2026).

14. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 29.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата зверн. 07.07.2026).

15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. Дата оновлення: 04.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата зверн. 10.07.2026).

16. Національне агентство з питань запобігання корупції. Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. Київ, 2022. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiynastrategiya-na-2021-2025-rr.pdf>. (дата зверн. 05.07.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 18.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.09.2026